

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мр Гордане Лалић-Крстин

*Морфемизација крњих лексичких основа у савременом енглеском језику:
лексиколошки и лексикографски аспекти*

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Датум и орган који је именовao комисију:
22. 4. 2016, Наставно-научно веће Филозофског факултета, одлуком бр. 02-760/1 од 25. 4. 2016.
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
 - (1) Др Твртко Прћић, редовни професор за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, изабран 30. 3. 2006, Филозофски факултет, Нови Сад
 - (2) Др Владимир Ж. Јовановић, редовни професор за ужу научну област Англистичка лингвистика, изабран 27. 1. 2015, Филозофски факултет, Ниш
 - (3) Др Виолета Стојичић, ванредни професор за ужу научну област Англистичка лингвистика, изабрана 26. 12. 2014, Филозофски факултет, Ниш

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ:

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Гордана (Стеван) Лалић-Крстин
2. Датум рођења, општина, република:
19. 2. 1972, Зрењанин, Зрењанин, СР Србија, СФРЈ
3. Датум и место одбране, наслов магистарске тезе:
6. 7. 2010, Филозофски факултет, Нови Сад; *Структурни и садржински аспекти нових сливеница у енглеском језику: когнитивнолингвистички приступ*
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
лингвистика, творба речи (лексичка морфологија, семантика, прагматика)

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Морфемизација крњих лексичких основа у савременом енглеском језику: лексиколошки и лексикографски аспекти

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Дисертација обухвата 293 обележене стране и организована је на следећи начин: Кључна документацијска информација; Key Words Documentation; Апстракт, Кључне речи; Abstract, Key Words; Типографске конвенције; Садржај; Предговор (стр. 1-2); 1. Уводна разматрања (3-22), с одељцима: 1.1. Приказ теме, 1.2. Кратак преглед релевантне литературе, 1.3. Организација даљег излагања; 2. Крње лексичке основе: лексиколошки аспекти (23-141), с одељцима: 2.1. Дефиниције појмова и термина, 2.2. Методологија истраживања, 2.3. Анализа грађе; 3. Крње лексичке основе: лексикографски аспекти (142-265), с одељцима: 3.1. Дефиниције појмова и термина, 3.2. Обрада у постојећим речницима, 3.3. Типолошка идентификација предложеног речника, 3.4. Фазе лексикографске обраде, 3.5. Нацрт организације предложеног речника; 4. Завршна разматрања (266-274), с одељцима: 4.1. Рекапитулација, 4.2. Перспективе; Литература (275-293), с 410 нумерисаних јединица, укључујући и целине Електронски извори (бр. 390-395) и Електронски и онлајн речници (бр. 396-410).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Тема ове дисертације је морфемизација, тј. процес развијања у самосвојну морфему, крњих лексичких основа, тј. специјалних врста афиксоида у савременом енглеском језику, који настају вишекратним понављањем у лексичким сливеницама, а затим њиховим издвајањем из састава сливеница, те формалним и садржинским осамостаљивањем, што је сврстава у област творбе речи енглеског језика, на нивоима морфологије, фонологије, синтаксе, семантике и прагматике. У првом поглављу, *Уводна разматрања*, дефинисан је предмет истраживања, који чине „крње лексичке основе које су се, услед учестале употребе у сливеницама, морфемизовале или почињу да се морфемизују, стварајући тако нове морфолошке јединице у енглеском лексикону” (стр. 3). Од више набројаних циљева истраживања (стр. 4-5), усредсређеног на веома актуелну лексичку појаву, чији се нагли раст и све снажнији развој уочава управо почетком 21. века, треба издвојити неколико најважнијих ауторкиних опредељења: прво, да се утврди теоријско-терминолошки статус испитиваних јединица; друго, да се утврде критеријуми њиховог одабира; треће, да се направи попис морфемизованих крњих основа; четврто, да се, на типичном узорку, изврши њихова вишеслојна лексиколошка формална и садржинска анализа; и пето, да се разради и реализује модел лексикографске кодификације крњих лексичких основа и сливеница у чијем саставу наступају. Следи сажет али информативан приказ најбитнијих књига и чланака, старијих и новијих, који се баве, на општији и специфичнији начин, овом тематиком из теоријске и практичне перспективе. Ово поглавље завршава се најавом организације даљег излагања.

Као једно од два централна поглавља, друго поглавље, *Крње лексичке основе: лексиколошки аспекти*, на почетку пружа увид у основне поставке, појмове и термине, који чине теоријске темеље овог истраживања. Коришћењем најсавременијих и најауторитативнијих извора, ваљано су дефинисани и илустровани појмови и обухвати морфологије, лексичке морфологије и творбе речи, речи, лексеме и речи-облика, морфеме, морфа и аломорфа, основе и афикса, што све постепено води до појмова афиксоида и крње лексичке основе, кључних за ову тему и истраживање, који су исцрпно и компетентно сагледани из више углова, те до описа творбеног поступка лексичког сливања и реинтерпретације и морфемизације основе. У наставку, укратко је представљена методологија истраживања, која обухвата приказ структуре корпуса, строгих критеријума за укључивање речи у састав корпуса, начина прикупљања лексичке грађе и њене структуре: ексцерпирану грађу чини 746 лексичких сливеница, неологизама различитих степена устаљености и фреквентности, које садрже шест крњих основа *-mageddon*, *-pocalypse*, *-zilla*, *-nado*, *-tastrophe*, *-cane* с њиховим аломорфима и које су прикупљене циљаном претрагом два најобимнија јавно и бесплатно доступна интернетска корпуса данашњег енглеског језика – *Corpus of Global Web-Based English (GloWbE)*, с 1,9 милијарди речи, као примарног извора, и *WebCorp*, који користи *Google* и друге претраживачке сервисе, као секундарног извора. Упркос томе што је број регистрованих крњих основа у енглеском језику у стварности далеко већи, 69 јединица у задњој позицији и 15 јединица у предњој, ово истраживање, из разумљивих разлога, ограничено је на шест поменутих задњих јединица, које су одабране као репрезентативан и најфреквентнији узорак, и дубински сагледане у склопу анализе по ауторкином брижљиво осмишљеном и разрађеном, те прецизно, прегледно и документовано спроведеном систему, применљивом и на све остале крње основе. Тај свеобухватан систем има две компоненте, формалну и садржинску, при чему се она прва бави морфофонолошким аспектима и за све посматране крње основе испитује облике, њихову релативну фреквентност, почетне елементе с којима се типично комбинују, њихове облике, те дефиницију прототипа творбеног поступка с овим основама, док се друга компонента бави семантичко-прагматичким аспектима и испитује, тамо где је то системски изводљиво, хомонимију, полисемију и њене врсте, енантисемију, синонимију и асоцијативно значење, те дескриптивно значење за све посматране крње основе. У целини узев, овде понуђен систем анализе лексиколошких аспеката морфемизације крњих основа, које су досад биле веома слабо и фрагментарно истражене и описане, не само код нас, него и у светским размерама, као и помоћу тог система добијени резултати, могу се здружено сматрати крупним доприносом теорији творбе речи у енглеском језику, пре свега у погледу оригиналне методологије вишеслојног приказа својстава једног врло специфичног, и све бројнијег, типа творбених елемената, који, уз нужна прилагођења, може послужити као одличан модел за испитивање и описивање свих творбених елемената у енглеском језику, а ништа мање и у другим језицима упоредиве морфолошке структуре.

Треће, и уједно друго централно, поглавље, *Крње лексичке основе: лексикографски аспекти*, посвећено је лексикографском описивању лексичких сливеница насталих с посматраних шест крњих основа у њиховом саставу. На почетку се дају дефиниције релевантних лексикографских

појмова и термина, нарочито оних везаних за процес израде речника. Следи кратак критички осврт на обраду оваквих речи у неким од најауторитативнијих британских и америчких речника енглеског језика, да би потом био изнет предлог за састављање новог типа специјализованог речника, у којем би била кодификована ова врста неологизама. Разрада предлога полази од типолошке идентификације будућег речника, наставља се с фазама лексикографске обраде и заокружује с нацртом организације речника, који подробно приказује његову мега-, макро- и микроструктуру, при чему су све три конципиране у складу с најновијим тенденцијама светске, првенствено англофоне, практичне и теоријске лексикографије. Ово поглавље завршава се конкретним предлошком речника, који лексикографски ваљано описује и кодификује, и ефектно типографски презентује формална и садржинска својства свих 746 лексичких сливеница, које чине корпус за ово истраживање. У додатку речника наводе се тренутно расположива значења свих шест посматраних крњих лексичких основа, које се налазе у саставу његових одредница. У целини узев, овде понуђен и реализован систем лексикографске обраде крњих лексичких основа и припадајућих им сливеница представља важан допринос теоријској и, нарочито, практичној лексикографији у области обраде творбених елемената, који су и даље занемарени и маргинализовани у односу на пажњу посвећену обради речи, идиома и колокација, а чије поставке могу послужити као добар модел за израду новог савременог специјализованог речника неолошких лексичких сливеница са свим крњим лексичким основама, а онда и осталих типова творбених неологизама у енглеском и другим језицима. Последње, четврто, поглавље, *Завршна разматрања*, доноси рекапитулацију целокупног истраживања, с нагласком на његовим најзначајнијим резултатима и указује на перспективе даљих истраживања у овој области, од којих посебно треба истаћи, лексиколошки, испитивање сливеница у контрастивном контексту, с више укључених језика, и, лексикографски, састављање свеобухватног речника неологизама, укључујући и оне са свим наведеним крњим основама, који би био заснован на достигнућима компјутерски потпомогнуте лексикографије.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

НАПОМЕНА: Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Рад у научном часопису и тематском зборнику:

- (1) (2011). "Predicting stress assignment in lexical blends: the case of English and Serbian". In: N. Tomović and J. Vujić (eds.). *International Conference to Mark the 80th Anniversary of the English Department, Faculty of Philology, University of Belgrade "English Language and Literature Studies: Image, Identity, Reality". ELLSIIR Proceedings. Vol. 1.* Faculty of Philology, Belgrade: 265-273. (cowritten with V. Renner). **[M33 = 1]**
- (2) (2012). „Разумевање сливеница у српском језику”. *Наслеђе* 22: 101-109. (у коауторству са С. Халупком-Решетар). **[M51 = 3]**
- (3) (2013). "Prototypicality as a governing factor in constituent ordering in Serbian blends". У: С. Гудурић (ур.). *Језици и културе у времену и простору I.* Филозофски факултет, Нови Сад: 475-486. (у коауторству са С. Халупком-Решетар). **[M14 = 4]**
- (4) (2014). „Две најновије књиге Ранка Бугарског. (2) *Сармагедон у Месопотаманији. Лексичке скривалице.* Београд: Библиотека XX век, Књижара Круг, 2013, 206 стр. Приказ”. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, Нови Сад, 57/1: 252-257. (у коауторству са В. Васић и Т. Прћићем). **[M26 = 1]**
- (5) (2014). "Forms and Meanings of the Source Word *Armageddon* in English Lexical Blends". У: Т. Прћић, М. Марковић, и др. (ур.). *Енглески језик и англофоне књижевности у теорији и пракси. Зборник у част Драгињи Перваз.* Филозофски факултет, Нови Сад: 257-273. **[M14 = 4]**
- (6) (2015). „Употреба сливеница у српском политичком дискурсу”. У: С. Гудурић и М. Стефановић (ур.). *Језици и културе у времену и простору IV/2. Тематски зборник.* Филозофски факултет, Нови Сад: 355-366. **[M14 = 4]**

Саопштења:

- (1) (2010). "The order of constituents in Serbian blends: some experimental data". *International Conference on Lexical Blending.* Lyon, June 2010. (cowritten with S. Halupka-Rešetar). **[M34 = 0,5]**
- (2) (2011a). "Blending on the edge: borderline cases between blending and other word-formation processes". *1st International Conference on English Studies "English Language and Anglophone*

Literatures Today (ELALT)”, Novi Sad, March 2011. **[M34 = 0,5]**

- (3) (2011b). „Прототипичност као фактор у одређивању редоследа елемената у сливеницама у српском језику”. *Међународна конференција „Језици и културе у времену и простору*”, Нови Сад, новембар 2011. (у коауторству са С. Халупком-Решетар). **[M34 = 0,5]**
- (4) (2014). “Blend to Offend: the Use of Lexical Blends in Serbian Public Discourse”. *Међународна конференција „Језици и културе у времену и простору 4”*, Нови Сад, новембар 2014. **[M34 = 0,5]**

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

- (1) Сагледани и представљени различити теоријско-методолошки приступи анализи процеса морфемизације крњих лексичких основа у савременом енглеском језику.
- (2) Успостављен теоријски и термилошки статус крњих лексичких основа као једног типа творбених елемената, те утврђене сличности и разлике према основама и суфиксоидима, као функцијски најближим и најсроднијим елементима.
- (3) Развијен и примењен оригиналан теоријско-методолошки поступак лексиколошке анализе формалних својстава крњих лексичких основа, која обухватају њихове морфофонолошке облике и аломорфе, релативну фреквентност свих облика, њихов комбинаторни потенцијал, те дефиницију прототипа творбеног поступка с овим основама.
- (4) Развијен и примењен оригиналан теоријско-методолошки поступак лексиколошке анализе садржинских својстава крњих лексичких основа, која обухватају њихова дескриптивна и асоцијативна значења, вишезначност, те међусобне смисаоне односе.
- (5) Развијен и примењен оригиналан теоријско-методолошки поступак лексикографског описа и кодификације неолошких лексичких сливеница у чијем се саставу налазе посматране крње лексичке основе, који обухвата разраду организације будућег специјализованог речника и његове мега-, макро- и микроструктуре.
- (6) Детаљно испитани, описани и илустровани формални и садржински аспекти крњих лексичких основа на узорку од шест репрезентативних и најфреквентнијих јединица, који чине *-mageddon*, *-pocalypse*, *-zilla*, *-nado*, *-tastrophe*, *-cane* и њихови аломорфи, те на корпусу од 746 неолошких лексичких сливеница, у чијем саставу оне настапају, а које су прикупљене циљаном претрагом два најобимнија јавно и бесплатно доступна интернетска корпуса данашњег енглеског језика – *Corpus of Global Web-Based English (GloWbE)*, с 1,9 милијарди речи, и *WebCorp*, који користи *Google* и друге претраживачке сервисе.
- (7) Лексикографски целовито описана и кодификована, те ефектно презентована, у предлошку будућег специјализованог речника, формална и садржинска својства свих 746 лексичких сливеница, које чине корпус за ово истраживање.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Из целокупног излагања може се закључити да је кандидаткиња у потпуности овладавала изузетно обимном литературом, коју је веома детаљно приказала, критички сагледала и промислила, а у појединим важним аспектима и допунила сопственим виђењима и теоријско-методолошким иновацијама, заснованим на исцрпној и систематској анализи обухватног корпуса одабраних речи из енглеског језика, специјално направљеног за ово истраживање. Представљени резултати истраживања, као уосталом и читав текст, брижљиво су написани, добрим, јасним и убедљивим стилем, и отиснути ефектним компјутерским слогом, те допуњени корисним табеларним прегледима и дијаграмима, што умногоме доприноси лакшем и потпунијем праћењу ауторкиних објашњења и тумачења.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Дисертација је написана у складу с образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Ова дисертација представља оригиналан допринос науци о језику по следећим својим својствима:

- (1) критички приказ, први на српском језику, различитих теоријско-методолошких приступа анализи процеса морфемизације крњих лексичких основа у савременом енглеском језику;
- (2) теоријско и термилошко одређење крњих лексичких основа, те њихових сличности и разлика према функцијски најближим и најсроднијим творбеним елементима;
- (3) оригиналан теоријско-методолошки поступак лексиколошке анализе формалних и садржинских својстава крњих лексичких основа;
- (4) оригиналан теоријско-методолошки поступак лексикографског описа и кодификације неолошких лексичких сливеница у чијем се саставу налазе посматране крње лексичке основе;

- (5) примена предложеног лексиколошког поступка на обраду формалних и садржинских својстава крњих лексичких основа на узорку од шест репрезентативних и најфреквентнијих јединица, који чине *-mageddon*, *-pocalypse*, *-zilla*, *-nado*, *-tastrophe*, *-cane* и њихови аломорфи, те на корпусу од 746 неолошких лексичких сливеница, у чијем саставу наступају, а који може послужити као модел за истраживање и описивање свих творбених елемената у енглеском и, посредно, другим језицима упоредиве морфолошке структуре;
- (6) примена предложеног лексикографског поступка на кодификацију формалних и садржинских својстава свих 746 лексичких сливеница, које чине корпус за ово истраживање, а који може послужити као модел за израду новог савременог специјализованог речника неолошких лексичких сливеница са свим крњим лексичким основама, те осталих типова творбених неологизама у енглеском и другим језицима;
- (7) ваљан превод с енглеског језика на српски терминологије из области лексиколошке и лексикографске обраде крњих лексичких основа, те творбених поступака и елемената уопште.

Резултати ове дисертације применљиви су најмање у следећим областима:

- (1) у општим и посебним теоријским и примењеним морфолошким и семантичко-прагматичким изучавањима творбе речи у енглеском језику, а посредно и у другим језицима, с нагласком на све бројнијим, фреквентнијим и продуктивнијим крњим лексичким основама, које су све заступљеније у актуелној употреби данашњег енглеског језика;
- (2) у општим и посебним теоријским и примењеним лексикографским изучавањима, с нагласком на лексикографској организацији, кодификацији и презентацији творбених неологизама у енглеском језику, а посредно и у другим језицима;
- (3) у универзитетској настави лексикологије, посебно творбе речи, и лексикографије енглеског језика, а посредно и других језика, те, секундарно, енглеског и других језика контрастивно, укључујући и превођење;
- (4) у методици наставе енглеског као страног и као матерњег језика, а посредно и других језика, те, секундарно, енглеског и других језика контрастивно.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

У овој дисертацији нису уочени недостаци.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни, односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

На основу укупне оцене ове дисертације, Комисија, у најбољем уверењу, предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета да препоручи Сенату Универзитета у Новом Саду да рад *Морфемизација крњих лексичких основа у савременом енглеском језику: лексиколошки и лексикографски аспекти* (урађен под руководством првог члана ове комисије) прихвати као докторску дисертацију, а кандидаткињи мр Гордани Лалић-Крстин одобри усмену одбрану пред истом комисијом.

У Новом Саду и Нишу, 2. 5. 2016.

Чланови комисије:

1. _____
Проф. др Твртко Прћић

2. _____
Проф. др Владимир Ж. Јовановић

3. _____
Проф. др Виолета Стојичић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.